

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Τομέας Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Καβασακάλης Κ. Άγγελος

Διδακτορική Διατριβή

Η ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΕΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ:
ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΔΙΚΤΥΩΝ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΚΑΙ
ΑΞΙΩΝ ΣΤΟ ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Επιβλέπων

Σταμέλος Γιώργος, Καθηγητής,

ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Πατρών

7μελής Εξεταστική Επιτροπή

Καμαριανός Γιάννης

Καρατζιά Ελένη

Επίκουρος Καθηγητής, ΠΤΔΕ, Παν/μιο Πατρών

Επίκουρη Καθηγήτρια, ΠΤΔΕ, Παν/μιο Πατρών

(μέλος τριμελούς)

Κιμουρτζής Παναγιώτης

Κλάδης Διονύσης

Επίκουρος Καθηγητής, ΠΤΔΕ, Παν/μιο Αιγαίου

Καθηγητής, ΤΚΕΠ, Παν/μιο Πελοποννήσου

(μέλος τριμελούς)

Κυπριανός Παντελής

Μπάλιας Στάθης

Σταμέλος Γιώργος

Αναπληρωτής Καθηγητής, ΤΕΕΑΠΗ, Παν/μιο Πατρών

Επίκουρος Καθηγητής, ΤΕΕΑΠΗ, Παν/μιο Πατρών

Καθηγητής, ΠΤΔΕ, Παν/μιο Πατρών

(επιβλέπων)

Πάτρα, 2011

Πίνακας περιεχομένων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	9
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	11
ABSTRACT.....	12
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	13
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	15
1. Αντικείμενο της διδακτορικής εργασίας – Σημασία και αναγκαιότητα....	15
2. Δομή της διδακτορικής εργασίας.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ.....	23
1.1. Μεταξύ των δύο βασικών θεωρητικών προσεγγίσεων: Δομική ή Ερμηνευτική προσέγγιση του θέματος;	25
1.1.1. «Δομικές μακρο-κοινωνιολογικές θεωρίες» - Προτεραιότητα των κοινωνικών συστημάτων και δομών έναντι των δράντων υποκειμένων.....	26
1.1.2. «Ερμηνευτικές μικρο-κοινωνιολογικές θεωρίες» - Προτεραιότητα των δράντων υποκειμένων έναντι των κοινωνικών δομών.....	30
1.1.3. Επιλογή της γενικής θεώρησης για την ανάλυση του θέματος	33
1.2. Κοινωνικά δίκτυα (Social Networks).....	36
1.2.1. Η έννοια του κοινωνικού δικτύου.....	36
1.2.2. Κατηγοριοποιήσεις των κοινωνικών δικτύων	40
1.2.3. Η συμβολή της Ανάλυσης των Κοινωνικών Δικτύων (Social Network Analysis) στην κατανόηση των κοινωνικών φαινομένων.....	42
1.2.4. Ανάπτυξη και εξέλιξη της Ανάλυσης των Κοινωνικών Δικτύων.....	44
1.2.5. Η επιλογή του επιπέδου και των εργαλείων ανάλυσης των κοινωνικών δικτύων	47
1.3. Δίκτυα πολιτικής (Policy Networks).....	53
1.3.1. Οργανώσεις συμφερόντων	54
1.3.2. Η ανάδειξη της χρήσης των «δικτύων πολιτικής» ως αναλυτικού εργαλείου και ο ορισμός των «δικτύων πολιτικής».....	58
1.3.3. Οι προσεγγίσεις της χρήσης των δικτύων πολιτικής ως αναλυτικών εργαλείων	62
1.3.4. Χάραξη πολιτικής και δίκτυα πολιτικής	65
1.3.5. Δίκτυα πολιτικής και διακυβέρνηση	68
1.4. Εξειδίκευση των θεωρητικών εργαλείων της διδακτορικής διατριβής	71
1.4.1. Τεκμηρίωση της επιλογής του θεωρητικού πλαισίου «Δίκτυα Συνασπισμών για την Υπεράσπιση μιας Πολιτικής»	71
1.4.2. Ανάλυση του θεωρητικού πλαισίου της ACF	74
1.4.2.1. Περιγραφή της διαδικασίας παραγωγής και αλλαγής πολιτικής όπως αυτή νοείται στο πλαίσιο της ACF	74
1.4.2.2. Βασικά αξιώματα της ACF	80
1.4.2.3. Οι εξωγενείς παράγοντες και η αλληλεπίδρασή τους με το υποσύστημα πολιτικής.....	82

1.4.2.4.	Εσωτερική δομή του υποσυστήματος	83
1.4.2.5.	Συστήματα πεποίθησης και ACF	86
1.4.2.6.	Διαφορετικοί τύποι δικτύων και ACF	90
1.4.2.7.	Παραγωγή γνώσης μέσω πολιτικής εμπειρίας	91
1.4.2.8.	Αλλαγή πολιτικής και ACF.....	96
1.4.2.9.	Συνοψίζοντας τις Γενικές Θεωρήσεις της ACF	98
1.4.3.	ACF και πολιτικές διασφάλισης της ποιότητας στο υποσύστημα πολιτικής του ελληνικού πανεπιστημίου	102
1.4.3.1.	Αντικείμενο της έρευνας.....	102
1.4.3.2.	«Συνασπισμοί Δικτύων Υπεράσπισης» και υποσύστημα πολιτικής του ελληνικού πανεπιστημίου	105
1.4.3.3.	Θεωρητικοποιώντας το ρόλο και τη λειτουργία των πανεπιστημίων καθώς και την έννοια της ποιότητας στα πανεπιστήμια	110
1.4.4.	Ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις εργασίας.....	117
1.4.4.1.	Ερευνητικά ερωτήματα.....	117
1.4.4.2.	Υποθέσεις εργασίας.....	118

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....

121

2.1. Οι ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές πολιτικές για την ανώτατη εκπαίδευση –

Βασικοί σταθμοί..... 121

2.1.1. Ευρωπαϊκή Ένωση και εκπαιδευτική πολιτική για την ανώτατη εκπαίδευση .....

2.1.1.1. Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική για την ανώτατη εκπαίδευση: Από τη Ρώμη (1958) στο Μάαστριχτ (1992).....

2.1.1.2. Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική για την ανώτατη εκπαίδευση μετά το Μάαστριχτ (1992-2009) .....

2.1.2. Διαδικασία της Μπολόνια και εκπαιδευτική πολιτική στον χώρο της ευρωπαϊκής ανώτατης εκπαίδευσης.....

2.1.2.1. Βασικές αναφορές στη Διαδικασία της Μπολόνια .....

2.1.2.2. Διαδικασία της Μπολόνια και Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική: Ένα τελικό σχόλιο .....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ .....

175

3.1. Η ανάδειξη των πολιτικών διασφάλισης της ποιότητας μέσω των εξελίξεων στην ανώτατη εκπαίδευση .....

3.2. Ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές πολιτικές και η διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση μέχρι την έναρξη της διαδικασίας της Μπολόνια .....

3.2.1. Η εξέλιξη των πολιτικών για τη διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση με πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης .....

3.2.2. Προγράμματα αξιολόγησης της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση στα οποία συμμετείχαν ευρωπαϊκά ιδρύματα .....

3.3. Ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές πολιτικές και η διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση από την έναρξη της διαδικασίας της Μπολόνια μέχρι το 2009 .....

3.3.1.	Οι πολιτικές διασφάλισης της ποιότητας κατά την περίοδο έναρξης της διαδικασίας της Μπολόνια	196
3.3.2.	Η διετία 2001-2003: Από τη συνάντηση της Πράγας μέχρι το Βερολίνο	198
3.3.3.	Η διετία 2003-2005: Από τη συνάντηση του Βερολίνου μέχρι το Μπέργκεν	207
3.3.4.	Η διετία 2005-2007: Από τη συνάντηση του Μπέργκεν στο Λονδίνο ...	220
3.3.5.	Η διετία 2007-2009: Από τη συνάντηση του Λονδίνου στη Λουβέν	230
3.3.6.	Η υπουργική συνάντηση στη Λουβέν	238
3.4.	Διασφάλιση ποιότητας στον ΕΧΑΕ: ένα τελικό σχόλιο.....	240

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ .....

245

4.1. Πολιτικές διασφάλισης της ποιότητας στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση μέχρι το 1998.....

246

4.1.1. Νομοθετικές προσπάθειες θεσμοθέτησης συστημάτων αξιολόγησης και διασφάλισης ποιότητας και προγράμματα «αξιολόγησης» στα ελληνικά πανεπιστήμια μέχρι το 1998 .....

248

4.1.1.1. Ο νόμος 1268/1982 και η δεκαετία του 1980 .....

248

4.1.1.2. Ο νόμος 2083/1992.....

250

4.1.1.3. Οι νομοθετικές προσπάθειες την περίοδο 1993-1998 .....

254

4.1.1.4. Προγράμματα «αξιολόγησης» και συμμετοχή ελληνικών ιδρυμάτων μέχρι το 1998.....

256

4.2. Πολιτικές διασφάλισης της ποιότητας στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση από το 1998 μέχρι σήμερα .....

259

4.2.1. Νομοθετικές προσπάθειες θεσμοθέτησης συστημάτων αξιολόγησης και διασφάλισης ποιότητας και προγράμματα «αξιολόγησης» στα ελληνικά πανεπιστήμια μετά το 1998.....

260

4.2.1.1. ΕΠΕΑΕΚ Ι και το Έργο «Αποτίμηση των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης» .....

260

4.2.1.2. Ελληνικά Πανεπιστήμια και πρόγραμμα ιδρυματικής αξιολόγησης της ΕΥΑ .....

265

4.2.1.3. ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ και διασφάλιση της ποιότητας στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση .....

266

4.2.1.4. Νομοσχέδιο του 2003 για τη διασφάλιση και την αξιολόγηση της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης .....

270

4.2.1.5. Ο Νόμος 3374/2005 και τα πρακτικά συζήτησης στη Βουλή .....

274

4.2.1.6. Συνοπτική σύγκριση του Ν.3374/2005, της έκθεσης “Standards and Guidelines for Quality Assurance in the EHEA” και του νομοσχεδίου του 2003 για τη διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση.....

291

4.2.1.7. Διασφάλιση της ποιότητας στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση μετά την ψήφιση του Ν.3374/2005.....

294

4.3. Διασφάλιση της ποιότητας και ελληνική ανώτατη εκπαίδευση. Ένα τελικό σχόλιο .....

296

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....

299

5.1. Σύνδεση θεωρητικού πλαισίου και ερευνητικής μεθοδολογίας.....

299

5.1.1. Σχεδιασμός Έρευνας .....

303

5.2.	Ανάλυση και σχεδίαση των ερευνητικών εργαλείων.....	306
5.2.1.	Ερευνητική συνέντευξη – Ημιδομημένη συνέντευξη.....	306
5.2.1.1.	Σχεδίαση της συνέντευξης.....	310
5.2.1.2.	Επιλογή δείγματος και πιλοτική διεξαγωγή συνεντεύξεων.....	312
5.2.2.	Ανάλυση κειμένων πολιτικής.....	317
5.3.	Πραγματοποίηση συλλογής δεδομένων και οργάνωση της ανάλυσης.....	320
5.3.1.	Συνεντεύξεις.....	320
5.3.2.	Γραπτές πηγές.....	325
5.4.	Αξιολόγηση ερευνητικής διαδικασίας: Αξιοπιστία και Εγκυρότητα.....	326
5.5.	Επισημάνσεις και περιορισμοί.....	329

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	331
---	------------

6.1.	Διερεύνηση και απάντηση της Υπόθεσης Εργασίας 1.....	332
6.1.1.	Ο συνασπισμός δικτύων που τάσσεται υπέρ του προγράμματος πολιτικής.....	334
6.1.1.1.	Επιμέρους δίκτυα και μεμονωμένοι δρώντες «Υπέρ».....	334
6.1.1.2.	Η συγκρότηση του συστήματος πεποιθήσεων του συνασπισμού δικτύων «Υπέρ».....	341
6.1.2.	Ο συνασπισμός δικτύων που τάσσεται εναντίον του προγράμματος πολιτικής.....	346
6.1.2.1.	Επιμέρους δίκτυα και μεμονωμένοι δρώντες «Εναντίον».....	346
6.1.2.2.	Η συγκρότηση του συστήματος πεποιθήσεων του συνασπισμού δικτύων «Εναντίον».....	349
6.1.3.	Σύγκριση των πεποιθήσεων των δύο συνασπισμών δικτύων και απάντηση στην Υπόθεση Εργασίας 1.....	353
6.2.	Διερεύνηση και απάντηση της Υπόθεσης Εργασίας 2.....	362
6.2.1.	Διερεύνηση παραγωγής γνώσης εντός των συνασπισμών δικτύων υπεράσπισης πολιτικής.....	364
6.2.1.1.	«Νέα» δίκτυα που αναδύθηκαν και ενεργοποιήθηκαν εντός του συνασπισμού δικτύων «Υπέρ».....	364
6.2.1.2.	Η συγκρότηση του συστήματος πεποιθήσεων των τριών «νέων» δικτύων που ενεργοποιούνται εντός του συνασπισμού «Υπέρ».....	367
6.2.1.3.	Σύγκριση των πεποιθήσεων των «κλασικών» και των «νέων» δικτύων που ανήκουν στο συνασπισμό «Υπέρ». Απάντηση στην ύπαρξη ή όχι παραγωγής πολιτικής γνώσης εντός του συνασπισμού δικτύων «Υπέρ».....	370
6.2.2.	Διερεύνηση παραγωγής πολιτικής γνώσης μεταξύ των αντιμαχόμενων συνασπισμών δικτύων.....	374
6.2.2.1.	Συνθήκες και αντιπροσωπευτικότητα στη διεξαγωγή του δημόσιου διαλόγου.....	374
6.2.2.2.	Τα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου ζητήματος πολιτικής και των σχετικών φόρουμ.....	384
6.2.3.	Απάντηση στην Υπόθεση Εργασίας 2.....	389
6.3.	Διερεύνηση και απάντηση της Υπόθεσης Εργασίας 3.....	390
6.3.1.	Ανάλυση των συστημάτων πεποίθησης των πολιτικών διαμεσολαβητών στο πρόγραμμα πολιτικής.....	391
6.3.1.1.	Κοινά στοιχεία στα συστήματα πεποιθήσεων των πολιτικών διαμεσολαβητών – Ο ρόλος τους στην παραγωγή και στην πιθανή αλλαγή πολιτικής.....	395

6.3.2. Διερεύνηση ύπαρξης εξωτερικών του υποσυστήματος μεταβολών που σχετίζονται με πιθανή αλλαγή στην πολιτική για τη διασφάλιση ποιότητας του ελληνικού πανεπιστημίου.....	398
6.3.3. Διερεύνηση ύπαρξης εσωτερικών του υποσυστήματος μεταβολών που σχετίζονται με πιθανή αλλαγή στην πολιτική για τη διασφάλιση ποιότητας του ελληνικού πανεπιστημίου.....	401
6.3.3.1. Διερεύνηση ύπαρξης εσωτερικών μεταβολών που δεν συνδέονται με παραγωγή πολιτικής γνώσης.....	402
6.3.4. Απάντηση στην Υπόθεση Εργασίας 3	411

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	413
--------------------------	------------

7.1. Συμπεράσματα από τη διερεύνηση της Υπόθεσης Εργασίας 1	415
7.2. Συμπεράσματα από τη διερεύνηση της Υπόθεσης Εργασίας 2	418
7.3. Συμπεράσματα από τη διερεύνηση της Υπόθεσης Εργασίας 3	420
7.4. Γενικά συμπεράσματα – Τελικές σκέψεις και προτάσεις.....	423

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	431
--------------------------	------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	479
--------------------------	------------

Παράρτημα 1: Πρότυπα και Οδηγίες έκθεσης “ESG” – Συνεπυγμένη μορφή ...	479
Παράρτημα 2: Επιστολή Επικοινωνίας.....	483
Παράρτημα 3: Επιμέρους «κλασικά» δίκτυα και μεμονωμένοι δρώντες «Υπέρ»	485
Παράρτημα 4: Επιμέρους δίκτυα και μεμονωμένοι δρώντες «Εναντίον».....	507
Παράρτημα 5: Επιμέρους «νέα» δίκτυα «Υπέρ».....	521
Παράρτημα 6: Επιμέρους δίκτυα και μεμονωμένοι δρώντες με ρόλο πολιτικού διαμεσολαβητή	531
Παράρτημα 7: Αποτελέσματα αρχαιρεσιών ΠΟΣΔΕΠ.....	547
Παράρτημα 8: Δείγματα απομαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων	549

Περίληψη

Η παρούσα διδακτορική διατριβή έχει ως στόχο τη συνεισφορά στην ανάλυση και ερμηνεία της έντασης και διαμάχης κατά τη διάρκεια παραγωγής και εφαρμογής προγραμμάτων πολιτικής σχετικών με τη διασφάλιση της ποιότητας στο ελληνικό πανεπιστήμιο.

Η βασική θεώρηση της εργασίας είναι ότι δρώντες (συλλογικοί και μεμονωμένοι) σχηματίζουν δίκτυα πολιτικής τα οποία συνασπίζονται και συγκρούονται με άλλους αντίστοιχους συνασπισμούς δικτύων έχοντας ως διακύβευμα την προώθηση και εφαρμογή πολιτικών σχετικά με το πανεπιστήμιο.

Από την ανάλυση της ελληνικής περίπτωσης διαφαίνεται ότι κάθε προσπάθεια προώθησης ενός θεσμοποιημένου συστήματος διασφάλισης της ποιότητας στα ελληνικά πανεπιστήμια είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της έντασης στο χώρο του πανεπιστημίου. Οι ελληνικές κυβερνήσεις εντατικοποίησαν τις προσπάθειές τους για την ψήφιση και εφαρμογή ενός σχετικού νόμου, καθώς το θέμα της διασφάλισης της ποιότητας είχε τεθεί ως κεντρικό, ήδη από το 1998, μέσω των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών πολιτικών στην ανώτατη εκπαίδευση.

Η παραγωγή, η επεξεργασία και η ερμηνεία των ερευνητικών δεδομένων οδήγησε επιγραμματικά στα κεντρικά ευρήματα της παρούσης διδακτορικής διατριβής:

Η πρώτη αλλαγή πολιτικής πραγματοποιείται το 2005 με την παραγωγή συγκεκριμένου προγράμματος πολιτικής για τη διασφάλιση της ποιότητας στο ελληνικό πανεπιστήμιο (Ν.3374/2005). Η αλλαγή αυτή πραγματοποιείται κυρίως εξαιτίας των εξωτερικών συνθηκών του υποσυστήματος. Τόσο πριν από την παραγωγή του προγράμματος όσο και αμέσως μετά δημιουργούνται δύο ισχυροί αντιτιθέμενοι συνασπισμοί δικτύων με συγκρίσιμους πόρους.

Κατά τη διάρκεια της αρχικής περιόδου εφαρμογής του προγράμματος, οι εξελίξεις εντός του υποσυστήματος πολιτικής του ελληνικού πανεπιστημίου προκαλούν αλλαγές στους πόρους των δύο συνασπισμών και στη θέση ισορροπίας της ισχύος. Ο συνασπισμός δικτύων «Εναντίον» του προγράμματος πολιτικής φαίνεται να αποδυναμώνεται διαρκώς με αποτέλεσμα να μην μπορεί να διατηρήσει με αποτελεσματικό τρόπο την ένταση σε υψηλά επίπεδα. Ο δε συνασπισμός «Υπέρ» φαίνεται να ισχυροποιείται αρκετά έναντι του αντιτιθέμενου συνασπισμού, με αποτέλεσμα να μπορεί να μεταβάλλει τις μεταξύ τους ισορροπίες ώστε να δημιουργούνται σαφώς ευνοϊκότερες συνθήκες για την υλοποίηση του προγράμματος, ιδιαίτερα από το 2008 και μετά.

Οι παραπάνω αλλαγές πολιτικής, αν και σημαντικές, δεν συνοδεύονται από παράλληλη παραγωγή γνώσης εξαιτίας πολιτικής εμπειρίας τόσο εντός όσο και μεταξύ των αντιμαχόμενων συνασπισμών δικτύων. Αυτό συμβαίνει παρά το γεγονός ότι η πολιτική εμπειρία δεν υπήρξε αμελητέα καθώς η σύγκρουση και η αντιπαράθεση για το συγκεκριμένο ζήτημα πολιτικής ήταν διαρκώς παρούσα για μία δεκαετία περίπου.

Abstract

The present thesis aims to the contribution in analysis and interpretation of intensity and conflict during the establishment and implementation of policy programs relative with Quality Assurance in Greek Universities.

The basic view of this thesis is that actors form policy networks which create advocacy coalitions and collide with other corresponding network coalitions having at risk the establishment and implementation of policies programs for universities.

It seems that in Greece whenever an effort for the establishment of institutionalized quality assurance system takes place the result is the presence of intensity and conflict. However, European educational policies in higher education since 1998 have placed quality assurance as one of the main action lines, fact that results the intensifying of efforts of Greek governments for the voting and implementation of a relative law.

The production, the analysis and finally the interpretation of research data led succinctly to the central findings of the present thesis:

In 2005 due to external to the policy sub-system events and parameters a first policy change takes place with the establishment of a policy program of quality assurance in universities (Law 3374/2005). So much before the establishment of the policy program what immediately afterwards, at the first period of implementation, two powerful conflicting advocacy coalition networks with comparable resources are created.

During the initial period of the policy program implementation developments internal to the policy sub-system of Greek university cause changes in the allocation of resources in the two coalition networks. The advocacy coalition network “Against” the policy program appears to be permanently undermined. As a result this coalition finds difficulties on maintaining with effective way the intensity in high levels. The advocacy coalition network “In favour” to the policy program appears to be strengthened enough against the conflicting coalition. Therefore, this coalition is able to alter the balance point between the two advocacy coalitions and to create more favourable conditions for the implementation of the policy program particularly from 2008 and afterwards.

These policy changes, no matter how important they are, they are not accompanied by production of “policy oriented learning” inside or across the conflicting advocacy coalitions. Policy oriented learning does not take place despite the fact that the policy experience of all actors and networks on this specific policy theme was not negligible since the conflict and the juxtaposition on the specific policy issue was continuously present for roughly a decade.